

Asia: VN/25634/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta. Pyydettyinä lausuntona Asianajajaliitto esittää seuraavaa:

Taustaa ja tavoitteet

Lainsäädännön muutoksen taustalla olevista tarkoituksista ja tavoitteista on esitetty selvitys lainvalmisteluaineistossa ja Asianajajaliitto pitää niitä sinänsä perusteltuina seuraavin kommentein.

Lainmuutoksen potentiaaliset hyödyt ja haitat

Valmistelussa olevassa lainsäädännössä täsmennettäisiin konkurssiasiamiehen ja pesänhoitajan tiedonsaantioikeutta velallisen taloudellista asemaa koskevien tietojen osalta. Lisäksi konkurssiasiamiehen käytännöstä määrätä velallisen kirjanpidon loppuun saattamisesta sekä julkisselvityksen kustannusten takaisinperinnästä otettaisiin säännökset lakiin. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain asetuksenantovaltuutta ehdotetaan tarkennettavaksi.

Asianajajaliitolla ei ole lausuttavaa lain muuttamisesta siten, että siihen otettaisiin säännökset käytännöksi muodostuneesta konkurssiasiamiehen mahdollisuudesta määrätä erityistarkastustarpeen selvittämiseksi tai muuten erityistarkastusta lievempänä toimenpiteenä velallisen kirjanpidon loppuun saattamisesta ja tilinpäätöksen laatimisesta ottamisesta.

Asianajajaliitolla ei myöskään ole lausuttavaa kustannusten takaisinperintää koskeviin tarkennuksiin eikä asetuksenantovaltuuden tarkennukseen.

Hallituksen esityksen mukaan konkurssipesien hallinnon valvonnan tehokas ja selkeä järjestäminen sekä konkurssiasiamiehen laaja tiedonsaantioikeus ovat tärkeitä tekijöitä konkurssimenettelyssä tapahtuvien väärinkäytöstä ehkäisemisessä ja selvittämisessä.

Konkurssiasiamiehen tiedonsaantioikeutta koskevan muutoksen arvioidaan vaikuttavan myönteisesti konkurssipesien taloudellisen tilanteen ja konkurssia edeltävien tapahtumien selvittämiseen. Muutoksella arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia velkojien asemaan, kun pesänhoitajan edellytykset saada maksutta pääsy kirjanpitoaineistoon paranevat.

Asianajajaliiton näkemyksen mukaan lainsäädäntömuutokseen tavoitteet ovat oikeat. Pesänhoitajan velvollisuuksien sekä nopean ja kustannustehokkaan pesänhoidon kannalta olennaista olisi, että velallisen taloudellista asemaan kuvaavat tiedot saataisiin mahdollisimman nopeasti ja kattavasti. Tämä koskee tili- ja kirjanpitoaineiston lisäksi myös muita tietoja, kuten IPR-oikeuksiin kuuluvia lähdekoodeja ja muita velallisen toimintaa ja taloudellista asemaa koskevia tietoja.

Asianajajaliitto katsoo, että säännöksen perusteluissa olisi hyvä täsmentää, mitä velallisen toimintaa ja taloudellista asemaa koskevilla tiedoilla tarkoitetaan.

Voimassa olevaa lakia koskevassa hallituksen esityksessä laiksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta (HE 249/1994), lain 4 §:n 2 momentin perusteluissa on mainittu ainoastaan seuraavaa: "Tällaisia ovat muun muassa tiedot velallisen verotuksesta ja velallisen varallisuudesta."

Jos tarkoituksena on, että viimekädessä konkurssipesän pesänhoitajalla on oikeus saada maksutta haltuunsa tai sähköisesti käyttöönsä velallisen kirjanpitoaineisto kokonaisuudessaan, tulisi tästä Asianajajaliiton näkemyksen mukaan olla selvä kirjaus ainakin säännöksen perusteluissa.

Konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksessa (Suositus 1 Konkurssipesän haltuunotto, 9.12.2019) asiaa on käsitelty täsmällisemmin ja säännöksen tulkintaerimielisyyksien välttämiseksi olisi hyvä, että suosituksen sisältö ilmenisi myös pykäläkohtaisessa perustelussa, ja että säännöksessä tarkoitettulla tiedoilla täsmennettäisiin tarkoitettavan myös sähköistä kirjanpitoaineistoa.

Edelleen perusteluissa olisi hyvä mainita, että sähköisen kirjanpitoaineiston luovuttaminen tarkoittaa myös tarpeellisen käyttöympäristön luovuttamista pesänhoitajan käyttöön eikä pelkästään järjestelmään tallennettuja tiedostoja tai muuta dataa.

Kuten luonnoksen nykytilaa koskevassa arvioinnissa on erikseen todettu, pesänhoitajalta on voitu periä pilvipalvelun käyttöoikeuden avaus- ja käyttömaksua ennen aineiston toimittamista. Asianajajaliitto katsoo, että luonnoksessa ei ole riittävän selvästi kantaa, miten kuvattu konkurssipesän hoitoon liittyvä ongelma kyetään poistamaan. Luonnoksessa on todettu palveluntarjoajan oikeus saada kohtuullinen korvaus aineiston toimittamisesta sekä todettu mahdollisuus, että korvaus voi jäädä varattomissa pesissä käytännössä maksamatta. Asianajajaliitto katsoo, että mikäli ennakkomaksuvaatimusta ei erikseen kielletä, jäävät lakimuutoksen tavoitteet edelleen saavuttamatta täysin varattomissa konkurssipesissä, joihin usein myös kohdistuu olennaisia selvitystarpeita.

Mikäli tarkoituksena on, että säännökseen kirjatulla maksuttomuudella tarkoitetaan myös palveluiden avaamisen maksuttomuutta, tulisi tämän ilmetä yksiselitteisesti myös säännöksen perusteluista.

Asianajajaliitto katsoo, että esitetty muutos pesänhoitajan oikeudesta saada suoraan samat tiedot kuin konkurssiasiamies on omiaan edistämään konkurssipesän selvittämistä. Toisaalta ehdotettu muutos ei pesänhoitajan näkökulmasta tuo merkittävää muutosta tähänhetkiseen asiantilaan, kun tiedot on edelleen pyydettävä konkurssiasiamiehen kautta. Hallituksen esityksen kohdassa 5 on esitetty lainvalmistelussa esillä ollut vaihtoehto nyt valmisteltavalle lainsäädännön muutokselle. Vaihtoehtoinen toteuttamistapa oli konkurssilain muutos siten, että velallisen kirjanpitoaineisto tulisi toimittaa konkurssipesälle tai varattomalle konkurssipesälle aina maksutta, tai mikäli maksuttomuuden voidaan katsoa soveltuvan vain vähävaraisiin konkurssipesiin, selkeän raja-arvon määrittäminen vähävaraisen pesän kohdalla. Asianajajaliitto tuo esiin, että pesänhoitajan toiminnan kannalta tämä vaihtoehto olisi ollut kannatettava.

Yhteenveto

Lausumassaan Asianajajaliitto on arvioinut ehdotetun lainmuutoksen potentiaalisia hyötyjä ja haittoja. Edellä esitetyillä perusteilla ja tarkennuksin Asianajajaliitto pitää valmisteilla olevia muutoksia perusteltuina.

Helsingissä 18. päivänä huhtikuuta 2024

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson

Pääsihteeri

LAATIVAT

Asianajaja Petra Uusitalo, Helsinki

Asianajaja Kimmo Kariola, Lahti

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu insolvenssioikeuden asiantuntijaryhmässä.

Enne Heidi
Suomen Asianajajaliitto